Floris van der Lande, de groenmedewerkers, Marcel Zoontjens van Stierman de Leeuw en Liebregts Becx Tuinmachines.

Duurzaam beheer met oog voor de natuur

Op een natuurbegraafplaats ga je niet met grote machines werken

Begraven worden op een eeuwenoud landgoed, omgeven door prachtige natuur en paradijselijke stilte. Dat is sinds september vorig jaar mogelijk op De Hoevens in Alphen, waar van de 190 hectare zo'n 20 hectare is gereserveerd voor een natuurbegraafplaats. Een mooi stuk Brabants landschap, dat met de juiste apparatuur perfect duurzaam kan worden beheerd.

Auteur: Sylvia de Witt

7 min. leestijd

De zon schijnt uitbundig op deze prachtige junidag. Het is dan ook niet bepaald een straf om te vertoeven op het prachtige landgoed De Hoevens in Alphen, waar ik onder meer uitleg zal krijgen over de nieuw aangekochte machine om het groen te beheren, de Atra van Köppl. Maar straks meer daarover.

Het landgoed met zijn 190 hectare graslanden, akkers, houtwallen, poelen en lanen werd in 1919 aangekocht door de grootvader van Caroline van der Lande-Vogels. De moeder van Caroline startte in de jaren 60 een bescheiden boerenbedrijf op het landgoed, dat zich ontwikkelde tot een grote melkveehouderij met 200 melkkoeien en intensieve akkerbouw. Een mooi bedrijf misschien, maar hierdoor gingen er wel veel landschapselementen verloren.

'Het hart van mijn schoonmoeder lag echt bij de landbouw', vertelt Floris van der Lande. 'Haar twee zussen heeft ze op een gegeven moment kunnen uitkopen, waardoor het landgoed gelukkig nooit verkaveld hoefde te worden. Het is uniek dat een Tilburgse buitenplaats nog helemaal intact is. Caroline is enig kind en heeft nu het volledige eigendom. Daarom kunnen we snel slagen maken. Wij willen dat het landgoed echt een beleving is, dat je het kunt zien, proeven, ruiken en ervaren.'

Zo wordt er op De Hoevens sint-jansrogge verbouwd, waar koekjes, crackers en kruidkoek van worden gemaakt. De dorpsbrouwerij brouwt er bier van en uit de bijenkasten wordt lekkere honing gehaald. Er worden natuurwandelingen georganiseerd, yoga, schilderen, paardencoaching en ook kan er teambuilding plaatsvinden met roofvogels; heel apart. Van der Lande: 'Alles is met elkaar verbonden. Dat vinden de mensen mooi.'

Natuur als uitgangspunt

Bij alle activiteiten op het landgoed vormt de natuur het uitgangspunt. Alles wordt gedaan met respect voor de natuur. Dit geldt uiteraard ook voor de begraafplaats, waarvan het grootste gedeelte – 15 van de 20 hectare – in gebruik is. Daarvan is 3 hectare oude natuur, met oude houtwallen. De resterende hectares zijn voormalige landbouwgrond, die al mooi ingekaderd ligt in de oude structuur van het landgoed.

Van der Lande: 'De natuurbegraafplaats is aangelegd in samenwerking met een landschapsarchitect en de natuur moet zich de komende jaren gaan ontwikkelen. Er is gekeken welke bloemen- en grassoorten hier het beste gedijen. Maar dan ben je er nog niet, want na het inzaaien van bloem- en grassoorten moet er ook worden nagedacht over het beheer. Omdat het oude hooilandbeheer van vroeger niet meer bestaat, zijn veel bloemen en kruiden in Nederland verdwenen. Ons landgoed wordt duurzaam beheerd. Dat betekent dat we op het juiste moment maaien, waarna het gras op een mooie zonnige dag gedroogd wordt; daarna komt er een hooischudder en die klopt erop, waardoor die bloemzaadjes los drogen en op de grond vallen.'

Compact en wendbaar

De opening van de natuurbegraafplaats was ook het moment om te investeren in goede apparatuur om het landgoed beter te beheren. Op een natuurbegraafplaats ga je niet met grote machines werken, was de gedachte, want het is niet passend om met een grote tractor dwars over het veld te gaan waar mensen liggen begraven. Maar het is nog niet zo gemakkelijk om langs al die hoeken en kanten te maaien, zonder daarbij de jonge aanplant te beschadigen.

'We zochten dus een kleinere machine, waarmee we met respect voor de overledenen alle hoekjes en kantjes van de begraafplaats kunnen uitmaaien. Dat is uiteindelijk de Atra van Köppl geworden, geïmporteerd door Stierman De Leeuw en aangekocht via dealer Becx Tuinmachines uit Moergestel.' Deze machine wordt veel gebruikt in bergachtige gebieden, dus kracht, vermogen en toerentallen zijn berekend op de bergen. Grote machines kantelen op een berghelling en vallen dan letterlijk naar beneden. De Atra is een 9 pk machine, heel compact, wendbaar en multifunctioneel, zodat je op een basismachine zo veel mogelijk accessoires kunt aansluiten.

> 'Het gras moet worden gemaaid, **maar het veldbloemenmengsel moet de kans krijgen om te groeien'**

'Hij heeft een nieuw, compacter chassis en het aantal bewegende delen is gereduceerd. Hier kun je alles aan koppelen', vertelt accountmanager Marcel Zoontjes van importeur Stierman De Leeuw. 'De machine is uniek, want van deze combinatie met een balenpers is er nog maar eentje in Nederland verkocht via Becx.'

'Het toebehoren dat je eraan kunt koppelen, zijn bijvoorbeeld een balenpers, een maaibalk waarmee het gras wordt gemaaid, en een hooier', vult Ivo Liebregts van dealer Becx Tuinmachines aan. 'Die zorgt ervoor dat het gras uit elkaar wordt geschud en dat er een "dijkje" van wordt gemaakt, zodat je met de balenpers het gras op kunt ruimen. Hoe mooier de basismachine, hoe meer toebehoren eraan gekoppeld kan worden en hoe makkelijker dat gaat. De basismachine moet een bepaalde uitvoering hebben om het toebehoren goed te kunnen benutten. In dit geval is dat de Atra geworden. Hij heeft een variabele hydrostatische aandrijving, dus hij wordt op olie aangedreven.'

Bloemrijk grasland door zaden te lagen liggen

Even wat technische details van de Atra: de twee wielmotoren verhogen de controle over de machine. De mechanische aftakas met 837 omw./min. werkt onafhankelijk van de rijsnelheid. Een hydraulische differentieelsper, drukkoppeling en parkeerrem zorgen voor aanvullende veiligheid, vooral bij maaiwerk op taluds. Een werktuigsnelwisselsysteem, drieklauwkoppeling en de *turnaround*-besturing verhogen volgens de makers het gebruikscomfort. De Atra heeft twee wielmotoren, waardoor de gebruiker de machine makkelijker onder controle zou kunnen houden. Daarnaast heeft de machine een variabele stuurhoogte-instelling op een nieuwe console. Die is opgebouwd voor intensieve toepassingen met een goed zicht op het aangekoppelde werktuig.

Kees Bastiaanse, groenbeheerder op De Hoevens, heeft hem al uitgeprobeerd met de eraan gekoppelde pers. 'Het is fantastisch als je die baal hooi eruit ziet komen. Het was toch wel even afwachten hoeveel gras erin ging en wat er precies uitkwam, en ook de grootte was een verrassing. Maar het is een mooi pakje geworden. Er hoeft nu geen grote tractor te komen om te persen om een mooi pakje te krijgen. Deze machine is heel klein en wendbaar; je kunt overal langs en tussendoor.'

Op deze manier komt er volgens Liebregts ook geen verschraling waar je juist bloemrijk grasland wilt hebben. 'Je haalt dus wel het gras weg, maar het zaad laat je liggen en dan vermengt zich dat vanzelf. Als je de zaden wel weghaalt, zal het gras overwoekeren en komen de veldbloemen en de inheemse planten niet meer terug. Het gras moet dus gemaaid worden, de massa moet weg, maar daardoor moet het veldbloemenmengsel de kans krijgen om te groeien. Dit kan alleen door het vrij intensief te maaien en daarna door middel van een balenpers het gras weg te halen, waardoor de zaden bewaard blijven in de grond. Als de zon schijnt, kan het gras drogen. Het zaad moet eruit kunnen vallen en als het gras droog genoeg is, kan men daar een baal hooi van maken, in dit geval een ronde baal.'

Versterking ecologische hoofdstructuur

Deze machine zal weliswaar op het hele landgoed worden ingezet, maar belangrijk is natuurlijk wel de natuurbegraafplaats, omdat daar verschillende landschapssferen ontwikkeld zullen worden, vindt landgoedeigenaar Van der Lande. 'Op bepaalde gedeelten willen we heide laten groeien. De schapen doen het voorwerk, want die zorgen voor een open structuur. We hebben maaisel gekregen van onze buurman, de stichting Brabants Landschap, en het terrein is voor een gedeelte ingezaaid met dit maaisel. Daarvoor is van tevoren de grond verschraald. Door een juist en zorgvuldig beheer moet de grond nog verder verschralen en pas dan krijg je soorten als heide. Op een ander grondstuk wordt juist bloemrijk grasland ontwikkeld. Dat wordt momenteel gefaseerd gehooid. We pakken eerst de probleemhoeken, waardoor akkerdistels en ridderzuring die te veel overheersen, worden teruggedrongen.'

Er staan klaprozen, veel lupines, margrieten, rode klaver en wikke. Daarbij heel veel grassoorten, want een variëteit in grassen maakt een landschap ook mooi. De mensen die hier begraven willen worden, dragen zelf ook bij aan een stuk natuurontwikkeling. Hiermee wordt de ecologische hoofdstructuur versterkt.

'Als particulier landgoed zijn we heel trots dat wijzelf, zonder subsidies, vanuit ons hart kunnen bijdragen aan een prachtig stuk natuur, waar niet alleen de eigen familie, maar iedereen kan wandelen tussen zonsopgang en zonsondergang. Overal zijn wandelpaden. We hebben ook een stuk maat-

schappelijke verantwoordelijkheid om anderen hiervan te kunnen laten genieten.'

Alleen vergankelijke materialen

De natuurbegraafplaats is in eerste instantie een natuurgebied en daarnaast een begraafplaats. Natuurbegraven is niet zomaar ergens een mooie plek onder een boom zoeken. Als je kiest voor De Hoevens, dan kies je ook voor een aantal spelregels. Op dit landgoed wordt honderd procent milieuvriendelijk gewerkt wat betreft het beheer en ook mogen hier alleen vergankelijke materialen worden begraven. De kist, de kleding en eventuele sieraden van de overledene dienen van vergankelijke materialen gemaakt te zijn. Dus geen plastic, mobieltjes en andere zaken die redelijkerwijs kunnen worden verwijderd, zoals een kunstgebit, een bril, een pacemaker.

'Maar we zijn wel zo realistisch dat een kunstheup kan blijven zitten. We hebben ook geen computerchip van polyethyleen om het graf te lokaliseren. Hiervoor maken wij gebruik van een ouderwetse driehoeksmeting. In de akte die wordt meegegeven aan de nabestaanden wordt dit vastgelegd en wordt het graf tot op de centimeter nauwkeurig gelokaliseerd. Het enige wat toegestaan is, zijn houten schijven; die komen van het eigen landgoed. Als die na een jaar verrot is, kan eventueel een nieuwe worden neergelegd. Op sommige plekken is het ook mogelijk een boom te planten die past in het landschapsplan: bomen die in Brabant voorkomen, zoals eik, beuk, linde, tamme kastanje. Iedereen is hier gelijk, want de natuur staat centraal. Het moet hier geen kermis worden, maar een plek waar mensen gewoon even kunnen zijn, in het gras liggen, mediteren of een boek lezen. Het land wordt begraasd door lakenvelders, schapen en paarden om de verschraling te bewerkstelligen en met de nieuwe machine wordt dit prachtig aangevuld.'

'Dus door gefaseerd te maaien, komen er meer bloemen. Daarnaast hebben we ook een natuurherstelplan voor de eikenpage en allerlei soorten vlinders die hier terug moeten komen. Verder participeren wij in *Food4Bees*, een prachtig project dat activiteiten ontplooit en ondersteunt met het oog op behoud en uitbreiding van het natuurlijk leefmilieu voor pollen- en nectar-etende insecten. Hier krijgen bezinning en ook spiritualiteit de ruimte. Dit alles zorgt voor een verbindende samenwerking met de aarde en de natuur', besluit Van der Lande.

Be social
Scan of ga naar:
www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-5328